

Bilaga 5 Nationella miljömål och lagstiftning

Avfallsområdet regleras och vägleds av lagar, planer och strategier på EG-nivå samt nationell, regional och lokal nivå.

EG-nivå

Inom den Europeiska gemenskapen utformas direktiv och förordningar som sedan ska föras in i nationell lagstiftning av medlemsländerna. Europaparlamentets och Europeiska Unionens Råd har i rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 angett den övergripande och nu gällande EG-regleringen om avfall samt upphävande av vissa tidigare direktiv. Direktivet är ett så kallat ramdirektiv, vilket innebär att det är möjligt att anta specialdirektiv på området.

Direktivet redovisar en avfallshierarki som ska gälla som prioriteringsordning för lagstiftning och politik som rör förebyggande och hantering av avfall. Avfallshierarkin, den så kallade avfallstrappan, innebär att det i första hand är viktigast att förebygga uppkomsten av avfall. Det avfall som trots allt ändå uppkommer ska i första hand förberedas för återanvändning, i andra hand materialåtervinnas, i tredje hand återvinnas på annat sätt till exempel genom energiåtervinning eller i sista hand bortskaffas. Avvikelse kan ibland förekomma då det ger ett bättre resultat för miljön som helhet.

Nationell nivå

Lagstiftning

Avfallshanteringen styrs till stor del av olika typer av regelverk vilka ofta utgår från EG-direktiv som blivit införda i den svenska lagstiftningen genom lagar, förordningar och föreskrifter. De lagar som styr den kommunala avfallshanteringen och hanteringen av hushållsavfall är framförallt miljöbalken med tillhörande förordningar, bland annat avfallsförordningen och förordningarna om producentansvar. Anläggningsägare berörs dessutom av bland annat förordningen om deponering av avfall och förordningen om avfallsförbränning.

Kommunerna ansvarar för insamling och omhändertagande av hushållsavfall och därmed jämförligt avfall. Hur detta skall gå till beskrivs i kommunernas avfallsföreskrifter. För insamling och omhändertagande av avfall i form av förpackningar, returpapper, elektriska och elektroniska produkter, batterier, bilar och däck ansvarar producenterna. Producenterna ska se till att det finns ett lämpligt insamlingssystem och att avfallet återvinns. Denna ansvarsfördelning är under utredning av regeringen och kan komma att ändras inom de några år.

För övrigt avfall ansvarar den som ger upphov till avfallstypen för att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

Nationella miljömål

Grunden för det nationella miljöarbetet utgår från ett generationsmål och sexton miljö kvalitetsmål som är beslutade av riksdagen. Miljö kvalitetsmålen är de övergripande målen för varje område och anger den kvalitet som ska uppnås i den svenska miljön.

Avfallshanteringen har påverkan på flera av dessa mål, framförallt "Begränsad klimatpåverkan" (mål 1), "Frisk luft" (mål 2), "Giftfri miljö" (mål 4) samt "God bebyggd miljö" (mål 15). Till de 16 miljö kvalitetsmålen har regeringen fastställt delmål och av dessa är det flera som direkt berör avfallshanteringen. Sedan 2009 finns det också etappmål som anger steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljö kvalitetsmål.

Strategier och program

Alla EU:s medlemsländer ska enligt direktivet för avfall ha avfallsplaner. Länderna ska också ta fram särskilda program för förebyggande av avfall, som ska vara klara 2013. I Sverige har Naturvårdsverket ansvar för att ta fram den nationella avfallsplanen och programmet för förebyggande av avfall.

Den nationella avfallsplanen "Från avfallshandling till resurshushållning – Sveriges avfallsplan 2012-2017" fastställdes i maj 2012. I planen pekas fem områden ut där det bedöms att det finns extra stort behov av åtgärder. Som exempel kan nämnas att etappmålet om ökad resurshushållning i livsmedelskedjan innebär att senast år 2018 ska minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara, där minst 40 procent behandlas, så att även energi tas tillvara.

Planen innehåller också exempel på vad som behöver göras för att nå ett mer resurseffektivt samhälle med utgångspunkt från miljömålen och EU:s avfallshierarki, den så kallade avfallstrappan. Prioriterade områden i den nationella avfallsplanen är:

- Avfall i bygg- och anläggningssektorn
- Hushållens avfall
- Resurshushållning i livsmedelskedjan
- Avfallsbehandling
- Illegal export av avfall till andra länder

För att nå målen i planen krävs samarbete mellan en rad aktörer: kommuner, myndigheter, näringslivet och forskarsamhället. Avfallsplanen lyfter fram vad enskilda aktörer behöver göra för att målen ska uppnås.

Naturvårdsverket presenterade i slutet av år 2013 ett program för förebyggande av avfall. Syftet med programmet är att vägleda och inspirera svenska aktörer så att miljömålen nås och det blir mindre avfall och produkter utformas utan innehåll av farliga ämnen oavsett hur mycket ekonomin växer.

Andra aktuella exempel på arbete på nationell nivå och som syftar till att förebygga avfall är:

- EU-kommissionens årliga projekt "Europa minskar avfallet". Projektet syftar till att minska avfallet i hela Europa. Naturvårdsverket samordnar den svenska delen av projektet tillsammans med branschorganisationen Avfall Sverige.
- Avfall Sveriges arbete med förebyggande av avfall tillsammans med sina medlemmar. Avfall Sverige har tidigare beslutat om en vision "Det finns inget avfall", med långsiktiga mål till år 2020 om att bryta sambandet mellan avfallsmängder och tillväxt och att skapa en stark och tydlig trend uppåt i avfallshierarkin. Avfall Sveriges målbild är att kommunerna är motorn i omställningen och en garant för en långsiktigt hållbar avfallshantering.